

OVER DE VORMING VAN STERIELE GRANULOMEN

Dr. G. K. VAN DONGEN

De gegevens over het ontstaan van peri-apicale afwijkingen in de vorm van chronische periodontitis of wortelgranulomen, zijn in de literatuur bijzonder verwarrend.

Thoma en Kronfeld/Boyle zeggen zonder meer, dat zij het gevolg zijn van een infectie van de tandpulpa. Dechaume daarentegen geeft een meer genuanceerd overzicht; hoewel hij eveneens uitgaat van een infectie van de tandpulpa als hoofdoorzaak, maakt hij in zijn résumé van de bacteriologische gegevens toch ook melding van de onderzoeken van Haden, die na 1500 gevallen te hebben bestudeerd tot de conclusie kwam, dat een groot aantal gevallen, die op de röntgenfoto een apicale afwijking vertoonden, bij bacteriologisch onderzoek steriel bleken te zijn. Dit komt overeen met de uitkomsten van de onderzoeken van Gins, die eveneens een groot aantal steriele granulomen vond bij bacteriologisch onderzoek. Marmasse ten slotte noemt 60% van alle granulomen steriel.

Ook het vóórkomen van een groot aantal niet-geïnfecteerde radiculaire kysten, die zich, naar wordt aangenomen, uit granulomen ontwikkelen, zou er op wijzen, dat er naast de bacterieel bepaalde, die tot de bekende acute periodontitis-klachten leidt, nog een andere pathogenese van deze peri-apicale afwijkingen bestaat.

Gins gaf dan ook aan, dat hij als etiologisch moment voor het ontstaan van deze steriele granulomen het gebruik van sterke desinfectantia, zoals bij voorbeeld formocresol, in de endodontie zag. Dit kan echter moeilijk in alle gevallen juist zijn, omdat er immers ook steriele granulomen en radiculaire kysten worden aangetroffen onder elementen, die nooit endodontisch zijn behandeld.

Marmasse zegt in een definitie, dat een granuloom een verdedigingsreactie van het lichaam is tegen kiemen met een geringe virulentie of tegen toxinen, die uit het wortelkanaal naar de peri-apex uitzaaien. Hij ziet dus naast de bacteriële invasie van het peri-apicale gebied, ook een mogelijkheid voor de invasie van toxinen.

In een voorgaand artikel wezen wij er reeds op, dat de pulpa „geruisloos” kan afsterven ten gevolge van een overschrijden van de grens van

zijn reparatieve vermogens; ook necrosen als het gevolg van trauma en occulte necrosen van de pulpa zijn beschreven (Port-Euler; Kranz).

Dechaume geeft aan, dat elke necrose tot een ontsteking zal leiden. Thoma zegt, dat de peri-apicale ontsteking een bijverschijnsel is van infectie van de pulpa, hoewel hij er niet bij vermeldt, of de ontsteking van de pulpa primair of secundair is aan de peri-apicale ontsteking.

In hoeverre echter de ontstekingsreactie, die in deze gevallen tot vorming van granulomen of radiculare kysten leidt, het klassieke beeld van de ontsteking vertoont, lijkt ons moeilijk aan te tonen. Dit klassieke beeld bestaat, zoals bekend, uit Celsius' vijf punten: rubor, tumor, calor, dolor, function laesa.

Het lijkt dan ook vooralsnog niet uitgesloten, dat necrose van de pulpa kan leiden tot de vorming van steriele granulomen en kysten. Hierbij moet worden bedacht, dat behalve de bekende vormen van pulp necrose, ook andere vormen kunnen bestaan. In dit verband mogen wij wijzen op de door de patholoog-anatoom P. M. Bakker beschreven cytolytische necrose. De bij deze vormen van necrose vrijkomende celdelen zouden als toxinen kunnen werken.

Literatuur:

1. Bakker, P. M. (1962): Morfogenese en involutie van de ductus arteriosus bij de mens. Diss. Leiden.
2. Dechaume, M. (1959): Précis de Stomatologie. 3e dr. Masson, Parijs.
3. Dongen, G. K. van (1966): Een aspect van de indirecte pulpa-overkapping N.T.v.T., 73: 611.
4. Gins, H. (1949): Einführung in die Bakteriologie. Hanser, München.
5. Kranz, P. P. (1949): Klinische Zahnheilkunde und ihre Grenzgebiete. Hanser, München.
6. Kronfeld/Boyle (1955): Histopathology of the teeth. 4th ed., Kimpton, London.
7. Marmasse, A. (1953): Dentisterie opératoire, Tome I, Dentisterie Thérapeutique. Baillière et Fils, Paris.
8. Port-Euler (1951): Lehrbuch der Zahnheilkunde, 6. Aufl., Bergmann, München.
9. Thoma, K. H. (1954): Oral pathology. 4th ed., Kimpton, London.

Mr. P. D. Kleijlaan 1,
Nieuwerkerk a/d IJssel.